

Hogyan fejleszthető a kritikai gondolkodás az iskolában?

Critical Thinking for All Subjects and Life

Képző szervezet: Europass Teacher Academy

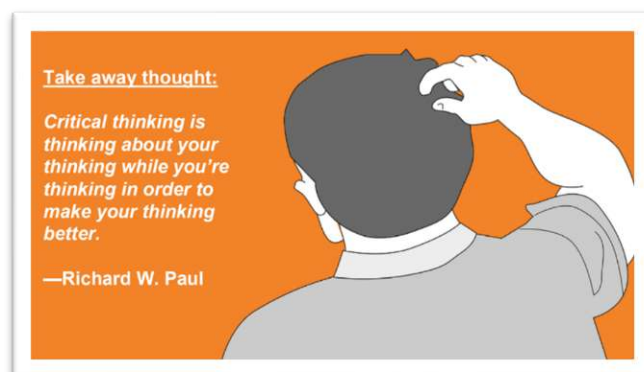
Helyszín, időpont: Portugália/ Lisszabon, 2026.07.20-24.

Résztvevő: Frajna Mirella (NKE Óbudai Árpád Gimnázium)

Az idei Erasmus utazásom a portugál fővárosba, Lisszabonba vezetett. A kurzusválasztás során azt a szempontot helyeztem előtérbe, hogy újdonságot tanulhassak a korábban elvégzett tanfolyamaimhoz képest. Az első Erasmus kurzusom témája az innovatív oktatási irányok és módszerek volt, a második évben kifejezetten az idegennyelvi tanórák színesítését célzó gyakorlatokat ismerhettem meg, tavaly pedig a játékosítás módszertanát és stresszmenedzsmentet tanulhattam. Idén viszont egy, a kritikai gondolkodás elsajátításának módszertanával foglalkozó kurzust választottam, mert úgy gondolom, hogy ez az a készség, melyre a 21. században talán leginkább szükség van, nem csupán az iskolában vagy a munkaerőpiacon, hanem az élet minden területén.

A kurzus keretében először elméleti síkon foglalkoztunk a kritikai gondolkodással. Megállapítottuk, hogy milyen sok kompetenciaterületből tevődik össze ez a komplex gondolkodási készség, és megvizsgáltuk, hogy mi a különbség metakogníció és kritikai gondolkodás között. Természetesen ezutóbbi kettő egymáshoz szorosan kapcsolódik, és az egyik nélkül a másik sem létezhet, de mégis különböző fogalmakról van szó.

Sokan hajlamosak leegyszerűsíteni és a szkepticizmussal azonosítani a kritikai gondolkodást, pedig ennél sokkal összetettebb képességről van szó, melynek számtalan területét lehet fejleszteni iskolai keretek között is. A kritikai gondolkodáshoz kapcsolódó legfontosabb készségek például a megfelelő kérdések megfogalmazása, a problémamegoldási készség, az analízáló, értékelő gondolkodásmód, a helyes következtetések levonásának készsége, az aktív figyelem fenntartása, a döntéshozatal és a prioritizálás képessége. Aki valóban kritikusan gondolkodik, annak nem csupán függetlennek, objektívnek, önreflexióra képesnek kell lennie, hanem rugalmasnak, állhatatosnak, figyelmesnek, sőt empátikusnak, kreatívnak is! Ezek

mind külön-külön is jól fejleszthető területek az iskolai környezetben is, de szükséges hozzá, hogy a pedagógusok a megfelelő eszközöket válasszák meg, illetőleg maguk is rendelkezzenek ezekkel a készségekkel.

A kurzus során az egyik legérdekesebb gyakorlat a *'Circle of view-points'* vagyis a *'Nézőpontok köre'* volt, mely során a diákok egy választott történet egyik jelenetét vagy probléma- illetve kérdéskörét elemzik olyan módon, hogy a kisebb csoportokban a résztvevők bőrébe bújnak és „kihangsúlyozzák” azok gondolatait, érzéseit, motivációit az adott eseményre vagy kérdésre reflektálva. Miután megosztották saját karakterük gondolatait egymással, lehetőség nyílik a kérdésfeltevésre és a vitára is a karakterek között. Ezzel a gyakorlattal jól fejleszthető az empátia, illetőleg az objektív, több nézőpontot is figyelembe vevő gondolkodás képessége valamint az aktív figyelem készsége is.

Különösen tetszett, amikor az egyik délutáni órát kivételesen nem a képző intézmény falai között töltöttük, hanem ellátogattunk a liszaboni Banksy Múzeumba. Banksy egy világhírű, álnéven alkotó brit graffiti-művész, politikai aktivista és rendező, akinek valódi kiléte a mai napig ismeretlen. Az 1990-es években tűnt fel a bristoli underground művészeti szcénában, és mára a kortárs utcai művészet (street art) egyik legbefolyásosabb alakjává vált. Alkotásai sötét humort és szatírárt ötvöznek. Gyakori témái az háborúellenesség, az kapitalizmus- és fogyasztáskritika, az autoriter hatalom elleni tiltakozás, valamint az emberi jogok. A múzeumba érkezve azt a feladatot kaptuk a

kurzusvezetőnktől, hogy az alkotásokat először a magunk asszociáció alapján értelmezzük, és ezt néhány alkalommal vessük is papírra, valamint dokumentáljuk azt is, hogy az adott műalkotásban melyik az a részlet vagy motívum, ami miatt azt gondoljuk róla, amit. Csak ezután olvassuk el a művész saját interpretációit bemutató információs táblákat. Ez a gyakorlat bemutatta, hogy a képzőművészet mennyire jól alkalmazható a kritikai gondolkodás fejlesztésében, ha a megfelelő múzeum megfelelő kiállítását választjuk, és releváns kérdéseket teszünk fel. Egy ilyen jellegű feladat segítségével gyakorolható az analitikus, elemző gondolkodás, a részletek pontos megfigyelése, a saját gondolatmenetünk működésének megfigyelése és a kritikus gondolkodáshoz elengedhetetlen bizonyítékgyűjtő stratégia is.

A mobilitás egy hete során lehetőségem nyílt megismerni a csodálatos Lisszabont is. Utaztam a belváros szűk utcáiban tekergő egykocsis villamoson, letekintettem a városra a várból, megnéztem Európa legnagyobb akváriumát és a gyönyörű Sé katedrális. A Belém toronyban és a Szent Jeromos Monostorban megismerhettem a jellegzetes portugál építészeti stílus, a manuelizmus jellegzetességeit. Bejártam több múzeumot, melyek segítségével bepillantást nyerhettem a város és a portugálok történelmébe és kultúrájába. A város utcáit és tereit róva gyönyörködhettem a sok csempével borított házban, és a hétvégén Sintra mesés szép városába is elutazhattam, valamint megcsodálhattam a végtelen óceánt Európa legnyugatibb pontjáról a Cabo da Roca-ról.

Hálás vagyok a lehetőségért, hogy idén is részt vehettem az Erasmus-mobilitásban!

Az NKE Óbudai Árpád Gimnázium Erasmus oldala: <http://www.arpadgimnazium.hu/iskolai-elet/erasmus-2/>

További képek:

